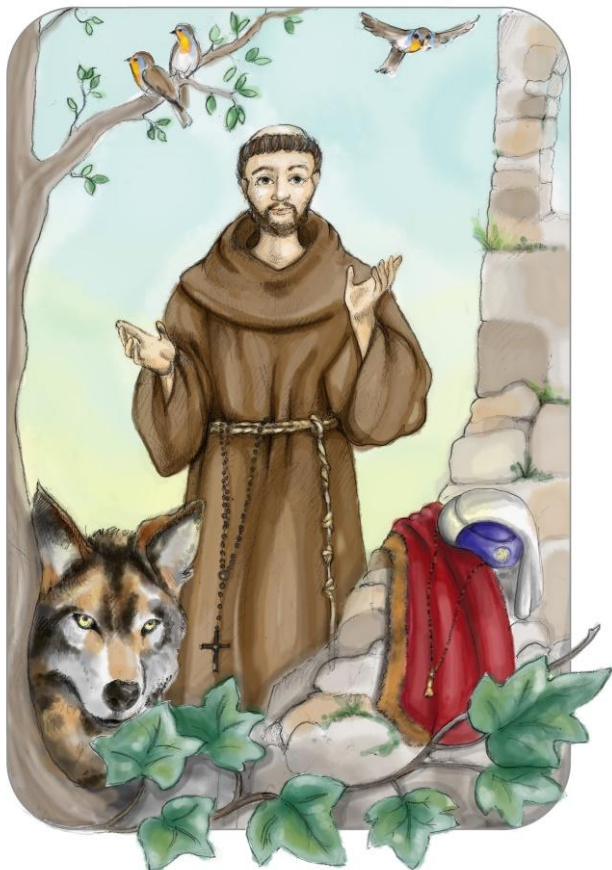

4. oktober: Frans av Assisi

I vårt årtusen er vi svært opptatt av miljøvern. Men vet du hvem som regnes som den første miljøvennen i verden? Jo, det var en ung mann som ble født for over 800 år siden i Assisi, i Italia. Moren hadde gitt ham Johannes som dåpsnavn, men faren som hadde vært på reise i Frankrike da lille Johannes ble født, ga ham navnet Frans, som betyr franskmannen. Det var ikke så rart, for moren til Frans kom fra Frankrike, og det var dit faren dro for å kjøpe og selge alle de fine stoffene han handlet med. Pietro Bernardone var nemlig en rik tekstilhandler, som ganske fort lærte opp Frans til å hjelpe ham i butikken i Assisi.

Frans var en munter gutt, som elsket musikk og fest. Av foreldrene fikk han alltid de fineste klærne som fantes, og så mye lommepenger han kunne ønske seg. I ungdomsårene var det gjerne Frans som dro i gang en fest, for han var flink til å spille strengeinstrumenter og hadde god sangstemme. Og siden Frans alltid var glad, syntes mange at det var trivelig å være sammen med ham, og siden Frans var rik, var det også mange som hang med ham for at han skulle spandere på dem.

En dag Frans jobbet i farens butikk, kom det en tigger inn døren og spurte om han kunne få litt penger i Guds navn. Frans likte ikke at den sjuskete, skitne mannen sto der blant de fine silkestoffene, og jaget ham ut. Men så kom han til å tenke: "Hva om tiggeren hadde hilst fra en kongelig person? Da ville jeg jo gitt ham noe...!" Denne tiggeren hadde bedt om penger i Guds navn – Gud, som jo var mektigere enn noen konge i hele verden! – og så hadde ikke Frans gitt ham noen ting?! Frans skammet seg veldig, for han trodde på Gud, og så løp han ut på gaten, det forreste bena kunne bære ham, og tok igjen tiggeren. Frans vrent lommene sine og ga mannen alt han hadde av mynter, og fra da av lovet Frans seg selv og Gud at han fremover alltid ville hjelpe dem som trengte det.

Frans vokste opp i middelalderen, og hans største ønske i livet var å bli ridder! Han dagdrømte om hvordan han skulle komme stormende på en flott hest i full rustning og utkjempe kamper mot ridderne i nabobyene. Slik kunne han vinne land og kanskje en adeltittel. Snart fikk Frans sjansen til å dra ut og kjempe i et slag. Assisis innbyggere erklærte nemlig krig mot nabobyen Perugia. Allerede i det første slaget ble Frans såret og tatt til fange. Et helt år satt han i et mørkt fangehull, til

faren betalte løsepenger for ham og fikk ham fri. Frans ble ordentlig syk i det fuktige, mørke fangehullet; likevel holdt han motet oppe hos de andre fangene med sin sang og sitt gode humør. Så fort Frans var hjemme, ville han ut i krigen igjen. Faren var like ivrig, og kjøpte fullt utstyr til Frans: hest og rustning, våpen og en kappe av det fineste stoff.

Men: Allerede dagen etter kom Frans hjem igjen. Hva hadde skjedd? I byen Spoleto, der Frans overnattet, hadde han hatt en merkelig drøm. Han så et rom fullt av våpen og lurte på hvem de tilhørte. En stemme sa: «De er alle til deg og dine soldater.» Frans tenkte straks at det skulle bety seier i krigen, men stemmen sa: «Hvem kan hjelpe deg mest, Herren eller tjeneren?» Frans svarte: - Herren, naturligvis. Da hørte han stemmen si: «Hvorfor leter du da etter tjeneren istedenfor Herren? Dra hjem igjen, så skal jeg la drømmen din gå i oppfyllelse i åndelig betydning.» Nå skjønte Frans at det var Gud som hadde talt. Han mistet helt lysten på å dra ut i krigen, ga bort sverdet og rustningen til en fattig adelsmann og dro rett tilbake til Assisi. Faren ble fryktelig sint, men Frans brød seg ikke om det. Han måtte finne ut av hva Gud hadde ment.

Frans sluttet å feste med vennene. Han hadde fått mye å tenke på. En dag kom han inn i den gamle San Damiano-kirken som nærmest lå i ruiner. Der knelte han foran korset. Plutselig begynte den korsfestede Kristus å snakke til ham: «Frans, gå og bygg opp mitt hus. Du ser jo hvordan det holder på å falle i ruiner.» Frans ble helt skjelve. Samtidig følte han en sterk medfølelse med Jesus på korset. Nå begynte Frans å ane hva Gud ville! Men hvordan skulle han skaffe penger til å bygge opp San Damiano-kirken? Jo, han kunne selge hesten sin! Og ta noen av tøyrullene til faren og selge dem også ...

Frans styrtet ut, og kom tilbake med pengene han hadde fått og ga dem til den gamle presten i San Damiano. Presten torde ikke å ta imot pengene, for han tenkte at Frans måtte ha tatt pengene fra faren. Da faren oppdaget at Frans hadde tatt tøyruller fra butikken og solgt dem, ble han rasende. Han ga Frans husarrest, før han dro ut på en ny forretningsreise.

Moren syntes synd på Frans og slapp ham ut så fort faren hadde reist. Frans løp tilbake til San Damiano-kirken. Nå begynte han å samle steiner, og med sine egne hender satte han i gang med å reparere veggene i den gamle kirken. Da faren kom tilbake fra reisen, ble han naturligvis fryktelig sint igjen, og ba Frans om å gi tilbake pengene han hadde fått både for hesten og tøyrullene. Han dro med seg Frans til biskopen for å klage på ham. Biskopen forklarte Frans at han ikke bare kunne gi bort ting som ikke var hans egne. Da sa Frans at faren skulle få tilbake alt han hadde som var hans, og foran alle menneskene som hadde samlet seg på torget for å se hva alt bråket gjaldt, tok Frans av seg alle klærne og la dem ned foran faren. Heretter ville han bare kalle Gud for sin far. Biskopen tok og slo kappen sin om Frans; han forstod at Frans hadde fått et kall fra Gud.

En dag møtte Frans en spedalsk mann. Han hadde sår over hele seg. Frans syntes det var ekkelt å se på, men han la merke til hvor ensom mannen var; ingen ville ha noe med ham å gjøre på grunn av sykdommen. Frans overvant motviljen og gikk bort og ga mannen en mynt og kysset ham på hånden. I det samme følte Frans seg fylt av en kjærlighet større enn han noen gang hadde opplevd. Han forsto at Jesus bor i hvert menneske, og roper til oss om kjærlighet i de aller fattigste og utstøtte. Etter dette begynte Frans å hjelpe til i huset der de spedalske holdt til, med å vaske sårene deres og gi dem det de trengte.

Fremover brukte Frans mye tid på å snakke med Gud. Han tok småjobber i klostre, bygget opp gamle kirker og levde ute blant de fattige. En Maria-kirke lå helt i ruiner. Frans begynte straks å reparere den, for han var blitt svært glad i Jomfru Maria. I denne kirken hørte han en dag evangeliet der Jesus sender ut de tolv disiplene og sier: «Skaff dere ikke penger som dere tar med i beltet, verken gull eller sølv eller kobber. Ta ikke veske med på veien, ikke to kjortler og heller ikke sandaler eller stav» (Mt 10, 9-10). I stedet skulle disiplene gå ut og forkynne Det glade budskap. Frans ble overlykkelig: Det var dette han ville! Det var akkurat dette han hadde lett etter! Dermed kastet han av seg sko og lærbelte, og byttet ut tunikaen sin med en grov ulldrakt, som han snørte sammen i livet med et tau.

Flere av Frans' gamle venner ble nysgjerrige på Frans' nye liv og fikk lyst til å gjøre som ham. De solgte alt de eide og delte ut pengene til de fattige. Frans laget en regel for den lille gruppen med «minstebrødre», som han kalte dem. De skulle ikke eie noe som helst her i verden, men følge Kristus i alt, fortelle om Jesus til alle, gjøre bot for sine synder og tilbe Gud dagen gjennom. Frans, som alltid hadde elsket å synge, skrev nå de vakreste bønner og sanger til ære for Gud, som han så lærte brødrene. Mange av dem er bevart til i dag, og en av de vakreste er «Solsangen».

Da de var blitt tolv minstebrødre, tok Frans alle med til Roma for å spørre paven om lov til å grunnlegge en ny munkeorden. Pave Innocens III så de fillete munkene foran seg og visste ikke hva han skulle tro, men det var noe i Frans som fikk ham til å ta dem alvorlig. Han kom på at kort tid før hadde han hatt en underlig drøm: Den store, flotte Laterankirken, som er pavens egen kirke, begynte å slå sprekker og var i ferd med å rase sammen, men et liten og fillete kledd munk kom og holdt den oppe med ryggen sin. Pave Innocens III forstod at det var Frans som var den munken, som nå sto der lys levende foran ham. Derfor godkjente paven Frans' regel, lovte at han og brødrene skulle få gå omkring og preke fritt, og så lot han munkene få hodet barbert. Slik ble fransiskanerordenen grunnlagt.

Også mange kvinner fikk lyst til å leve som Frans og minstebrødrene. En av disse var en ung jente i Assisi som het Klara. Hun hørte Frans preke i kirken. Måten Frans fortalte om Guds godhet på, rørte hjertet hennes dypt. Klara gikk frem og spurte Frans: «Kan du vise meg veien til Gud vår Far?» Frans

lot Klara avlegge sine løfter om å leve som minstebrødrene, og ba et benediktinerinnekloster om å gi henne opplæring i klosterlivet. Også søsteren til Klara og andre kvinner fulgte henne. Etter hvert fikk Frans ordnet med et hus for De fattige kvinners orden, som de kalte seg, og laget en egen regel for dem. Da Klara døde, ble ordenen oppkalt etter henne og kalles den dag i dag klarisser.

Frans la mer og mer merke til hvordan alt i naturen fortalte om Guds skaperglede. Han var veldig flink med dyr. En dag så han en flokk med fugler og gikk bort til dem. De fløy ikke sin vei, men ble sittende og vente på ham. Da begynte Frans å snakke til dem om alt det gode Gud hadde gitt dem: de vakre fjærene, fuglesangen, frø og insekter å spise. Deretter tilføyde han: «Dere må huske å lovprise Gud for alt han har gitt dere.» Da Frans tidde, viste fuglene at de hadde forstått hva Frans sa; de begynte å synge det vakreste de kunne, strakk på halsen og spilte ut fjærene sine.

En annen gang kom Frans til en by som het Gubbio. Menneskene der levde i stadig frykt, for utenfor byen holdt det til en ulv som angrep folk og drepte mange av dyrene deres. Innbyggerne i Gubbio kunne ikke bevege seg utenfor bymuren uten å ha med seg våpen. Frans besluttet å gå ut og snakke med ulven, uten å ta med seg noe å forsvare seg med. Han var ikke kommet langt ut av byen før ulven kom byksende mot ham. Innbyggerne i Gubbio fulgte spent med fra bymuren, engstelige for hvordan det skulle gå med Frans. Frans ble stående helt stille, så løftet han armen og gjorde korsets tegn over ulven. Da ble ulven spak, og kom og la seg ned foran føttene til Frans. Folk ble forbløffet! Frans snakket alvorlig til ulven: «Du kan ikke gå rundt og skremme folk mer på denne måten. Da kan du ikke bo her. Jeg vil gjøre en avtale med deg, slik at det kan bli fred mellom deg og alle i byen. Du må slutte å angripe menneskene og dyrene i Gubbio, og så skal jeg be innbyggerne der om å gi deg all mat du trenger. Er det avtale?» Ulven bøyd hodet i et nikk og ga Frans labben sin. Deretter vendte Frans seg til alle som sto og så på dem og sa med høy røst: «Bror Ulv har lovet meg ikke å angripe dere mer, men dere må sørge for at han alltid har nok å spise.» Alle ble glade og klappet i hendene. Fra da av samlet familiene i byen hver dag inn mat til ulven, og ulven gikk fredelig omkring i byen og lot seg klappe og kjæle med helt til den døde to år senere.

I hodet til Frans vrimlet det alltid av ideer, og en jul fikk han det for seg at han ville vise folk hvordan det hadde vært den natten Jesus ble født i Betlehem. Han ville lage en levende julekrybbe! Oppe i fjellet, i den lille landsbyen Greccio, hadde Frans en god venn som het Johannes. Nå avtalte de at Johannes skulle ta med seg en okse, et esel, høy og en krybbe og stille alt opp i en grotte som lå i hagen hans. Frans ba alle i Greccio om å komme til grotten julaften, og det gjorde de. Presten, landsbybeboerne og minstebrødrene kom i kveldingen med tente lyker i hendene, og Frans kom i sin diakondrakt. Han stilte opp dyrene på hver side av krybben, og gjorde krybben i stand som alter. Det lå ikke noe barn i den, men Frans ba de fremmøtte forestille seg at Jesusbarnet lå der. Presten begynte å feire julenattsmessen og Frans sang juleevangeliet høyt og klart med sin vakre stemme. Alle fulgte med. Da fikk en from mann som sto der et syn: I krybben lå et lite barn helt stille, men da Frans kom bort og tok det i armene, våknet barnet og slo øynene opp.

To år før Frans døde, på festen for Korsets opphøyelse, fikk han igjen se den korsfestede Kristus i en engels skikkelse. Mens Frans betraktet Jesus som led så fryktelig på korset, kjente han en sterk trang til å gjøre noe som kunne lindre smertene Jesus følte. I dette øyeblikket mottok han Jesu sårmerker på sine egne hender, føtter og side. I hjertet kjente han den dypeste ærefrykt for Gud. To dager senere skrev Frans en vakker bønn som heter «Lovprisning av Den Høyeste Gud.» Den slutter slik: «Du er vårt evige liv, store og vidunderlige Herre, allmektige Gud, barmhjertige Frelser.»

Livet som omstreifende munk var hardt – Frans fikk sjelden regelmessig mat, han gikk milevis i all slags vær og ba ofte mange timer i strekk uten søvn. Til sist ble Frans svært syk og forstod at døden var nær. Han ba om å bli båret til minstebrødrenes første kloster, Portiuncula, det som lå ved den lille Mariakirken hvor Frans hadde hørt evangeliet om utsendelsen av disiplene. Frans ba brødrene synge verset i «Solsangen» som lovpriser Søster Død. Deretter ba han om et stykke brød som han delte med alle som tegn på kjærlighet og fred, og så sa han: "Nå har jeg gjort min del. Måtte Kristus lære dere å gjøre deres".

Frans ba brødrene legge ham ned på gulvet i hytten han hadde pleid å sove i. Så ba han dem lese om Jesu lidelse og død og be Salme 141, hvor det står: «Herre, mine øyne er vendt mot deg, jeg tar min tilflukt til deg.»

Den 3. oktober 1226 døde Frans, bare 45 år gammel. Dagen etter oppdaget munkene sårmerkene på kroppen hans. Det var ikke tvil om at Frans var en helgen. Han ble helligkåret bare 21 måneder etter sin død. Kirken minnes Frans av Assisi den 4. oktober, og har utnevnt ham til vernehelgenen for miljøvern.

Hver gang Frans og minstebrødrene gikk forbi en kirke eller så formen av et kors, bøyde de seg dypt til jorden og ba denne lille bønnen også du kan lære deg:

Vi tilber deg, Herre Jesus Kristus, her og i alle dine kirker som finnes i hele verden,
og vi lovpriser deg, fordi du ved ditt hellige kors har forløst verden. Amen.

Hellige Frans, be for oss!